

Valinnanvapaudesta VATE 6.2.2018

Harri Jokiranta
Muutosjohtaja

Esitysluonnos laiksi asiakkaan valinnanvapaudesta

- Luku 1: Yleiset säännökset
- Luku 2: Asiakkaan valinnanvapaus
- Luku 3: Suoran valinnan palvelut
- Luku 4: Maakunnan liikelaitoksen valinta
- Luku 5: Asiakasseteli
- Luku 6: Henkilökohtainen budjetti
- Luku 7: Neuvonta ja ohjaus, palvelutarpeen arviointi ja palvelujen yhteensovittaminen
- Luku 8: Palveluntuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyt
- Luku 9: Palvelujen tuottaminen ja palveluntuottajien velvoitteet
- Luku 10: Palveluntuottajalle suoritettavat korvaukset
- Luku 11: Erinäiset säännökset

Määrittelyjä

- **Maakunnan liikelaitos**

Asiakkaan tarvitsemat sosiaalihuollon palvelut tuotetaan maakunnan liikelaitoksen toimesta. Se voi tuottaa palvelut itse, hankkia niitä ostopalveluina taikka antamalla asiakkaalle asiakas-setelin tai henkilökohtaisen budjetin. (Yksityiskohtaiset perustelut s. 21)

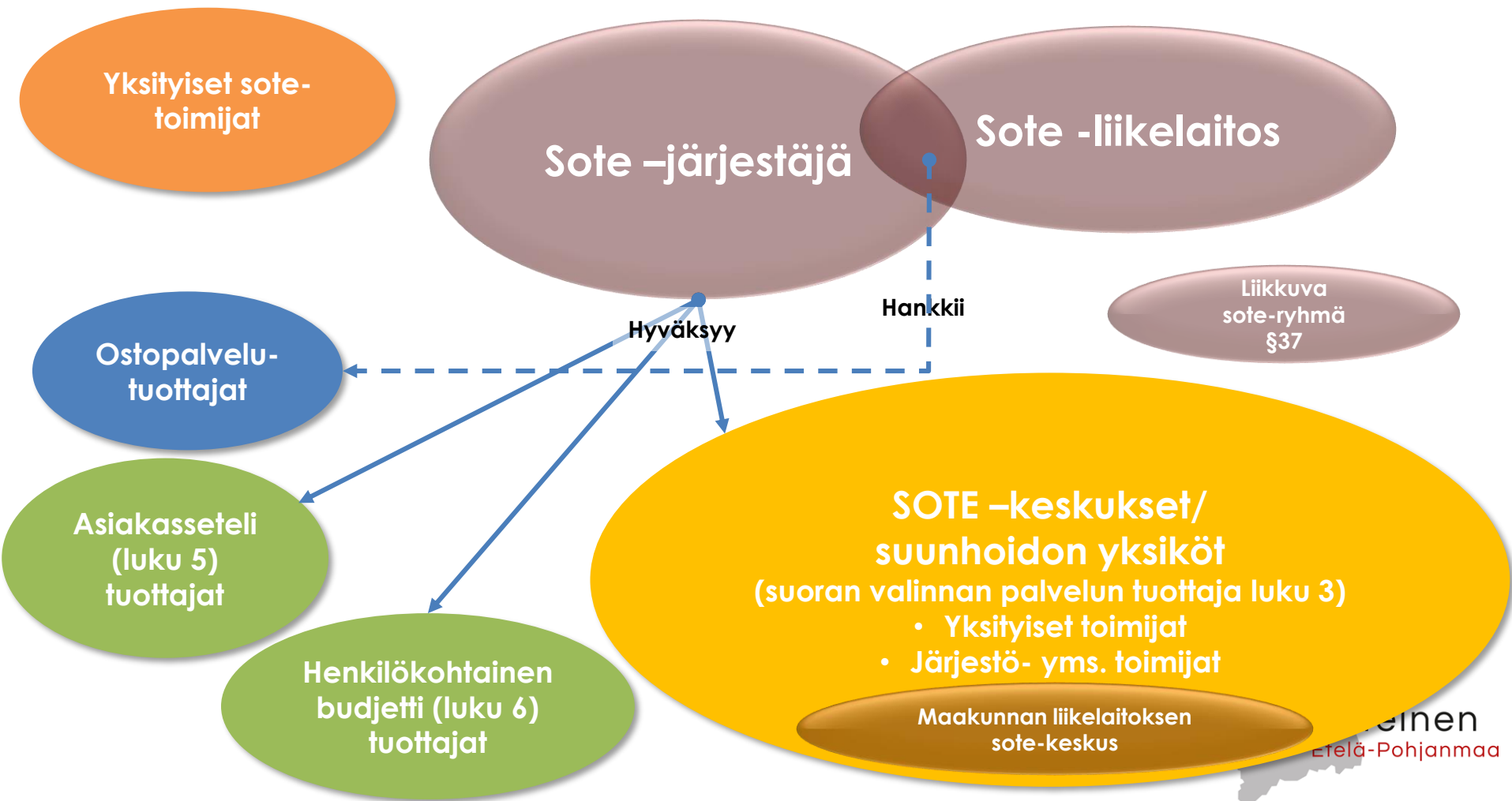
- **SOTE-keskuksen palvelut tarkemmin §18**

Sosiaali- ja terveyskeskuksessa sosiaalihuollon ammattihenkilöt antavat ohjausta ja neuvontaa sosiaalihuollon palveluista, toimintatavoista ja sosiaaliturvasta ja ohjaavat asiakkaita tarkoituksenmukaisten palvelujen piiriin. Lisäksi heillä on merkittävä informatiivinen rooli sosiaalihuoltoon liittyvien asioiden yleisessä tiedottamisessa niin sosiaali- ja terveyskeskuksen asiakkaille kuin henkilöstöllekin. Edellä mainitun sosiaalihuollon ammattihenkilön tulee olla 39 §:n 2 momentin perusteella sosiaali- ja terveyskeskuksen omaa palkattua henkilöstöä. (Yksityiskohtaiset perustelut s. 21)

- **Ammattihenkilöistä muodostettu ryhmä §37**

... liikelaitoksella on oltava yksi tai useampi sosiaalityöntekijöistä, muista sosiaalihuollon ammattihenkilöistä ja tarpeen mukaan terveydenhuollon ammattihenkilöistä muodostettu ryhmä, joka työskentelee maakunnan päättämällä tavalla maakunnan alueella sosiaali- ja terveyskeskusten yhteydessä alueellisten palvelutarpeiden mukaisesti. Ryhmän tehtävänä on antaa sosiaalihuollon konsultaatiopalveluja sosiaali- ja terveyskeskukselle, arvioida tarvittaessa sosiaali- ja terveyskeskuksen asiakkaiden palvelutarvetta maakunnan liikelaitoksen tuotantovastuulla oleviin muihin kuin suoran valinnan palveluihin ja ohjata asiakkaat tarvittaessa maakunnan liikelaitoksen palveluihin.

Yksinkertaistettu sote - maailma

Aikatauluja

- Liikelaitoksen valinta 10/2019 (§96)
- Jos ei valitse, asuinmaakunnan liikelaitos 1/2020

- Sote-keskus toimijan ilmoitus maakunnalle 5/2020
- Asiakkaan listautuminen sote-keskukseen 10/2020
- Sote-keskus aloittaa 1.1.2021
- Jos ei valinnut 1/2021, maakunnan liikelaitoksen sote-keskus
- Jos ei vallinnut 1/2023, liikelaitos osoittaa parhaiten saavutettavissa olevan

- Suunhoidon yksikön ilmoitus maakunnalle 5/2021
- Asiakkaan listautuminen suunhoidon yksikköön 10/2020
- Suunhoidon yksikkö aloittaa 2022-2023
- Jos ei valinnut 1/2024, lähin yksikkö

- Liikelaitoksen antama asiakasseteli vaiheistetusti 7/2020 - 2022
- Henkilökohtainen budjetti viimeistään 7/2020

Hallituksen esitysluonnos laiksi asiakkaan
valinnanvapaudesta sosiaali- ja
terveydenhuollossa sekä eräiksi siihen
liittyviksi laeiksi, 22.1.2018

vaikutusarviointi

Toteuttamisen edellytykset eri maakunnissa

- Kokonaisarvio kunkin maakunnan valinnanvapauden toteutuksen edellytyksistä mahdollistaa maakuntien luokittelun kolmeen luokkaan.

hyvät

- yksi tai useampia maan suurimmista kaupungeista ja harvaan asutulla maaseudulla asuvan väestön osuus on pieni
- lääketieteellinen tiedekunta ja useita muita
- koulutusyksiköitä, jotka tuottavat sosiaali- ja terveydenhuollon työvoimaa
  - Uusimaa, josta Keski-Uusimaa on mukana palvelusetelikokeilussa
  - Varsinais-Suomi
  - Pirkanmaa, josta Tampere on mukana palvelusetelikokeilussa
  - Pohjois-Savo, josta Ylä-Savo on mukana palvelusetelikokeilussa
  - Pohjois-Pohjanmaa

kohtuulliset

- kohtuullisen hyvä henkilöstötilanne
- harvaan asutulla alueella asuvien osuus on melko pieni
- kohtuullisesti sosiaali- ja terveysalan yritystoimintaa
  - Etelä-Karjalan maakunta
  - Satakunnan maakunta
  - Kanta-Hämeen maakunta, josta Hämeenlinna on mukana palvelusetelikokeilussa
  - Päijät-Hämeen maakunta
  - Kymenlaakson maakunta
  - Pohjois-Karjalan maakunta
  - Keski-Suomen maakunta, josta Jyväskylä on mukana palvelusetelikokeilussa.

haasteita

- **todennäköistä, että maakunnan keskuskaupungeissa olisi vähintään kohtuulliset edellytykset valinnanvapauden toteuttamiseen**
- **mikäli tuottajaverkko kuitenkin jäisi esimerkiksi syrjäseuduille suppeammaksi, olisi maakunnan omalla toiminnalla merkittävä rooli, koska se takaisi kaikille asukkaille yhdenvertaiset palvelut**

Haasteiden maakunnat

- Etelä-Savon maakunta
  - maakunnan väestön pieni koko, suuri osa väestöstä asuu harvaan asutulla alueella, terveyskeskuslääkärivaje
- **Etelä-Pohjanmaan maakunta**
  - **pieni osa väestöstä asuu kaupunkialueella, pitkiä odotusaikoja terveyskeskukseen, sosiaali- ja terveysalan yritystoiminnan vähyys, terveyskeskuslääkärivaje**
- Pohjanmaan maakunta
  - julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön pieni suhteellinen määrä, terveyskeskuslääkärivaje, sosiaali- ja terveysalan yritystoiminnan vähyys, kaksikielisyys (ruotsinkieli enemmistökielenä)
- Keski-Pohjanmaan maakunta
  - maakunnan väestön pieni koko, julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön pieni suhteellinen määrä, sosiaali- ja terveysalan yritystoiminnan vähyys, terveyskeskuslääkärivaje
- Kainuun maakunta
  - maakunnan väestön pieni koko, suuri osa väestöstä asuu harvaan asutulla alueella, julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön pieni suhteellinen määrä, sosiaali- ja terveysalan yritystoiminnan vähyys, terveyskeskuslääkärivaje, pitkät välimatkat maakunnan sisällä
- Lapin maakunta
  - suuri osa väestöstä asuu harvaan asutulla alueella, pieni osa väestöstä asuu kaupunkialueella, julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön pieni suhteellinen määrä, sosiaali- ja terveysalan yritystoiminnan vähyys, pitkät välimatkat maakunnan sisällä

Parantaa asiakkaiden mahdollisuuksia valita palveluntuottaja

- Laajenisi vaiheittain vuodesta 2020 lähtien.
  - laajentaisi asukkaiden valinnanvapautta sekä lisäisi eri väestöryhmien välistä yhdenvertaisuutta ja maakunnan asukkaiden mahdollisuuksia vaikuttaa itselle tärkeisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin
- Liikelaitos voisi tuottaa asiakkaan lakisääteiset sosiaali- ja terveyspalvelut kaikissa tilanteissa.
  - turvaisi palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden, riittävän saavutettavuuden ja kielellisten oikeuksien toteutumisen koko maassa
- Vahvistaa palveluintegraatiota
  - tarjoaa uudenlaisia välineitä palveluintegraation toteuttamiseen sekä määrittää eri toimijoiden velvollisuudet integraation toteutumisen varmistamiseksi.
- Vertailutiedon saatavuus ja esityksessä ehdotettujen neuvonta- ja ohjauspalvelujen toteutumisen varmistaminen on tärkeää uudistuksen alkuvaiheesta lähtien lakiehdotuksen mukaisen valinnanvapauden toteutumiseksi.

Parantaa palveluiden saatavuutta ja laatua

- Palveluihin pääsy nopeutuisi, ihmisten tarvitsemien palvelujen tarjonnan lisääntyessä.
  - edellytykset lisätä palvelujen laatua ja vaikuttavuutta
- Antaisi maakunnille monia erilaisia välineitä ohjata palvelutuotannon alueellista kehittymistä uudenaikaisessa toimintaympäristössä, alueelliset erityispiirteet huomioivalla tavalla.
- Lisäisi erilaisia yritystoiminnan mahdollisuuksia erikokoisille yrityksille ja yhteisöille, koska asiakkaan valinnanvapaus toteutuisi monin eri tavoin
- Tukisi palveluinnovaatioiden syntymistä ja jatkuvaa kehittämistä, joista hyötyisivät kaikki asiakkaat.
- Vaikutuksia myös henkilöstöön.
  - vaikka se loisi sosiaali- ja terveysalan työmarkkinoille epävarmuutta, se myös vahvistaisi kilpailua osaavasta työvoimasta

Vahvistaa palvelujärjestelmän kannusteita kustannusvaikuttavaan toimintaan ja jatkuvaan kehittämiseen

- Voimaantuloa koskeva vaiheistus toisi joustoa maakuntien valmistautumiseen ja antaisi aikaa maakunnan omalle tuotannolle sopeutua uuteen toimintaympäristöön.
  - tehostettu muutostuki auttaisi maakuntia valmistautumaan uudelleenlaiseen järjestämistehtävään
- Loisi edellytyksiä kustannusten hillitsemiseen pidemmällä aikavälillä, mutta vaatisi investointeja valinnanvapauden rakentamiseen uudistuksen alkuvaiheessa.
- Valinnanvapausjärjestelmä todennäköisesti lisäisi palveluntuottajien välistä kilpailua.
  - maakunnan tulisi varmistaa, että palveluntuottajille asetetut kannusteet olisivat linjassa asetettujen tavoitteiden kanssa ja maakunta käyttäisi esityksessä ehdotettuja ohjaus- ja puuttumiskeinoja tavoitteiden toteutumisen varmistamiseksi
- Täysin tasapuolisia toimintaedellytyksiä olisi haastavaa luoda maakunnan liikelaitoksen ja yritysmuotoisten toimijoiden välille, koska toimijoihin kohdistuvat säädöspohjaiset velvoitteet olisivat erilaisia.
- Ohjauksen edellyttämän tietopohjan luominen ja tietojärjestelmien laajat kehittämistarpeet vaatisivat kansallista kehittämistyön koordinaatiota sekä yhteinen yhteentoimivuuden varmistamista.

KIITOS!